וְנִתְבַּיֵּן המערב לְשָׁבוּת על הארץ בְּעִיקָּרוֹ [–סמוך לגזעו] של האילן. ולפיכך כשהניח עירובו למטה מעשרה עירובו עירוב, שהרי המערב יכול לצאת חוץ לארבע אמותיו ככל שירצה, ואז יטלנו מהאילן לרשות הרבים ויוליכנו פחות פחות מארבע אמות עד מקום שביתתו, ואף אם הוא רחוק ממנו וצריך להוליכו כך כמה פעמים. ואף על פי שארבע אמותיו סביב מקום שביתתו של המערב נחשבות כרשות היחיד [כמבואר לעיל (לב:)], אינן רשות היחיד גמורה שיאסר להביא מחוצה להן לתוכן, שהרי בפועל אין שם מחיצות ולא חילוק רשות, ורק עירובו מחשיב את מקומו כבית, וכוונתו היתה שהעירוב יחשיבנו כבית רק להיתר ולא לאיסור. אך כשהניח עירובו למעלה מעשרה, נחשב מקום העירוב רשות היחיד ואינו יכול להביאו אליו לרשות הרבים, ומאחר שאף אינו מונח בתוך ארבע האמות שסביב מקום שביתתו, אין להחשיב שהוא ועירובו במקום אחד, ולפיכך אין עירובו עירוב.

ממשיך רב יצחק ומבאר את דבריו, וּמַאי 'לְמַעְלָה' וּמַאי 'לְמַטָּה' שכתבה המשנה, כלומר, מאחר שמדובר במניח עירובו בענף מהנוף הנוטה כלפי חוץ, לא שייך לחלק לגביו בין נתנו למעלה מעשרה לבין למטה מעשרה, שהרי כולו באותו גובה, ואם הוא למעלה מעשרה לא שייך בו למטה וכן להפך, והיתה המשנה צריכה לחלק בין עירוב המונח על ענף גבוה לבין המונח על ענף נמוך, ואילו מלשון 'למעלה' ו'למטה' משמע שמדובר בדבר זקוף שאפשר להניח למעלה בגובהו או למטה בתחתיתו. אלא מדובר דְּהָדַר זְקִיף – שלאחר שנוטה הענף מחוץ לארבע אמות מעיקר האילן ולמטה מעשרה טפחים, הוא מזדקף ועולה באופן שחלקו התחתון למטה מעשרה וחלקו העליון למעלה מעשרה [ציור א 8], ולגבי הנותן בזקיפה זו חילקה המשנה בין נתנו למעלה או למטה. [ובהכרח שעיקר הענף נמצא למטה מעשרה, שאם הענף למעלה מעשרה, נמצא שהזקיפה שבקצהו כולה למעלה מעשרה, ולא שייך בה למטה מעשרה].

מקשה הגמרא: לפי תירוץ זה, מדוע כשהעירוב מונח מחוץ לארבע אמותיו ולמעלה מעשרה אינו עירוב, וְהָא אִי בָּעֵי מַיְיתֵי לָהּ דֶּרֶךְ עָלָיו – והלא אילו רצה המערב יכול היה להביאו דרך חלקו העליון של האילן בבין השמשות. שיכול לעלות על האילן למעלה מעשרה וליטול את עירובו ולהביאו אל האויר שמעל מקום השביתה בעיקרו של האילן, שהרי כל האילן למעלה מעשרה נחשב רשות היחיד, וממילא נמצא שהוא ועירובו במקום אחד על אף ששביתתו היתה למטה, לפי שארבע האמות שסביב מקום שביתתו נחשבות כרשות היחיד ועולות עד לרקיע. מתרצת הגמרא: מדובר כְּשֶׁרַבִּים מְכַתְּפִין עָלָיו – מתקנים את המשאוי המונח על כתפיהם על גבי נטיית הענף שחוץ לארבע אמותיו הנמוכה מעשרה טפחים, ומקום הכיתוף נידון כרשות הרבים, ואם כן, כשמעביר את עירובו למעלה מעשרה באוירה של נטיית הענף, נמצא עובר באויר רשות הרבים, ושנינו (שבת צו.) שהמושיט מרשות היחיד לרשות היחיד דרך אויר רשות הרבים אפילו למעלה מעשרה חייב מן התורה, כפי שהיתה עבודת הלויים במשכן. וכיון שאיסורו מן התורה, אינו יכול לעשות זאת בבין השמשות, ונמצא שלא שבת במקום עירובו ואינו עירוב. וּמנין שכיתוף הרבים מחשיבו לרשות הרבים, כְּדְעוּלָּא, דְּאָמַר עוּלָּא, עַמּוּד הגבוה תִּשְׁעָה טפחים הנמצא בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וְרַבִּים מהולכי רשות הרבים מְכַתְּפִין עָלָיו, וְזָרַק חפץ ארבע אמות ברשות הרבים וְנָח עַל גַּבָּיו, חַיָּיב כאילו נח על גבי קרקע רשות הרבים. שהואיל ועמוד זה משמש את הרבים נחשב רשות הרבים, ונמצא שעשה עקירה והנחה מתחילת ארבע לסוף ארבע ברשות הרבים.

לעיל (לב:) הוזכרה מחלוקת רבי וחכמים בענין איסור שבות [–איסורי שבת ויום טוב שהם מדרבנן] בבין השמשות, והגמרא מביאה כאן את מקור המחלוקת. שואלת הגמרא: מַאי רַבִּי וּמַאי רַבָּנָן – מהי מחלוקת רבי ורבנן שהוזכרה לעיל. משיבה הגמרא: דְּתַנְיָא בברייתא, נִתְּנוּ לעירוב בְּאֵילָן לְמַעְלָה מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים, אֵין עֵירוּבוֹ עֵירוּב, ומדובר כמו במשנתנו, שהתכוון לשבות ברשות הרבים בעיקר האילן, ונופו נוטה חוץ לארבע אמות וזקוף בקצהו, ושם מונח העירוב למעלה מעשרה שהוא רשות היחיד. אבל אם הניחו באילן לְמַטָּה מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים, עֵירוּבוֹ עֵירוּב, וּמכל מקום אָסוּר לְיִטְּלוֹ משם בשבת אם רצה לאוכלו, שהורדת העירוב מן האילן נחשבת שימוש בו שאסור מדרבנן בשבת, אך מאחר שבין השמשות לא גזרו על השבות ורשאי היה לקחתו באותה שעה, עירובו עירוב. ואם הניח עירובו באילן בְּתוֹךְ שְׁלֹשָׁה טפחים מהארץ, מוּתָּר אף לְיִטְּלוֹ, כיון שחלק זה של האילן נחשב כקרקע והשימוש בו לא נאסר בשבת. ואם נְתָנוֹ בְּכַלְכָּלָה [–סל] וּתְלָאוֹ בְּאֵילָן, אֲפִילּוּ לְמַעְלָה מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים עֵירוּבוֹ עֵירוּב [ציור ב 8], דִּבְרֵי רַבִּי, והגמרא להלן תעמיד זאת כשאין האילן רחב ארבעה טפחים, ואינו רשות היחיד. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, כָּל שהניחו בְּמָקוֹם שֶׁאָסוּר לְיִטְּלוֹ משם בשבת, אֵין עֵירוּבוֹ עֵירוּב, לפי שאף בבין השמשות אינו יכול ליטלו, שגזרו על השבות בבין השמשות. ובברייתא זו מצינו את מחלוקת רבי וחכמים לגבי שבות בבין השמשות.

הגמרא מבארת את דברי חכמים. מבררת הגמרא: מה ששנינו 'וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, כל מקום שאסור ליטלו אין עירובו עירוב', אַהַיָּיא – על איזה דין בברייתא אמרו חכמים דבריהם. אִילֵימָא אַסֵּיפָא בה אומר רבי 'נתנו בכלכלה ותלאו באילן אפילו למעלה מעשרה טפחים עירובו עירוב', ועל זה חלקו חכמים ואמרו, שכיון שמשום שימוש באילן אסור ליטול את העירוב, אין עירובו עירוב, אם כן יש לשאול, לֵימָא קָסָבְרֵי רַבָּנָן צְדָדִין אֲסוּרִין – האם נאמר שחכמים סוברים שאף השימוש ב'צדדי האילן', כלומר שימוש שאינו באילן עצמו אלא בדבר התלוי בו כגון כלכלה, אסור בשבת. ונחלקו בכך תנאים במסכת שבת (קנד:), ואם חכמים בברייתא זו אוסרים, יש להחשיב את התנא שהתיר כיחיד במקום רבים, וניתן יהיה להוכיח מכאן כפסק הגמרא בשבת (קנה.) שצדדי אילן אסורים. דוחה הגמרא: אין הכרח להעמיד את דברי חכמים על הסיפא ולהוכיח מכך שצדדים אסורים, אֶלָּא יש לומר שדברי חכמים מוסבים אַרִישָׁא, שאמר בה רבי ש'למטה מעשרה טפחים עירובו עירוב ואסור ליטלו', וחלקו עליו חכמים ואמרו, שאף על פי שהמערב והעירוב ברשות אחת, מכל מקום מאחר שהעירוב מונח על האילן עצמו ובשבת אסור ליטלו, אף בבין השמשות הדין כן ולפיכך אין עירובו עירוב.

הגמרא ממשיכה לדון בדברי הברייתא. שואלת הגמרא: הַאי אִילָן – אילן זה, הֵיכִי דָּמֵי, אִי דְּלֵית בֵּיהּ רוחב אַרְבָּעָה טפחים, אם כן מדוע כשהניח עירובו למעלה מעשרה אינו עירוב, הלא מָקוֹם פְּטוּר הוּא ואינו רשות היחיד, שכל רשות שרחבה פחות מארבעה טפחים אינה נחשבת רשות בפני עצמה אלא היא 'מקום פטור', ואם היא נמצאת בין רשות היחיד לרשות הרבים בטילה לשניהן, ומותר להוציא ממנה ולהכניס אליה מהרשות הסמוכה לה, ואין בזה אפילו איסור מדרבנן, ואם כן רשאי להביא את עירובו מהאילן אליו לרשות הרבים. וְאִי דְּאִית בֵּיהּ רוחב אַרְבָּעָה טפחים ולפיכך נחשב רשות היחיד, אם כן בסיפא כִּי נְתָנוֹ בְּכַלְכָּלָה מַאי חָזֵי – מה התועלת בכך שנתן את עירובו בכלכלה התלויה באילן, הרי עירובו מונח ברשות היחיד ואינו רשאי להביאו אליו לרשות הרבים. מתרצת הגמרא: אָמַר רָבִינָא, רֵישָׁא דְּאִית בֵּיהּ אַרְבָּעָה, ולפיכך למעלה מעשרה נחשב רשות היחיד ואינו רשאי להביא את עירובו אליו. אך סֵיפָא דְּלֵית בֵּיהּ אַרְבָּעָה, שאינו רשות היחיד אלא מקום פטור ורשאי להביא את עירובו משם לרשות הרבים, ולכך עירובו עירוב, וְכַלְכָּלָה התלויה באילן מַשְׁלִימָתוֹ לְאַרְבָּעָה [ציור ג 8], ואף על פי כן אינו רשות היחיד כיון שבשלושת הטפחים הסמוכים לקרקע אינו רחב ארבעה. והטעם שהוצרך שהכלכלה תשלים למקום ארבעה, מפני שרבי סובר שעירוב המונח למעלה מעשרה טפחים, אינו עירוב אלא אם כן מונח על מקום ארבעה, כפי שיבואר בסמוך.

ממשיך רבינא ומבאר: **וְרַבִּי סָבַר לָהּ כְּרַבִּי מֵאִיר** בדין אחד, **וְסָבַר לָהּ כְּרַבִּי יְהוּדָה** בדין נוסף, ומחמת שני דינים אלו נקט בברייתא באופן הנזכר. **סָבַר לָהּ כְּרַבִּי מֵאִיר, דְּאָמַר** לגבי פתח העשוי ככיפה, שאף על פי שאין בחללו שיעור הראוי לחיוב מזוזה, שהוא ארבעה טפחים רוחב על עשרה טפחים גובה, מכל מקום כיון שיש בכותל שבצדי הפתח עובי הראוי לחוקקו ולהשלים את הפתח לשיעור, **חוֹקְקִין** – מחשיבים את הכותל כאילו הוא חקוק כדי **לְהַשְׁלִים** לשיעור, וחייב במזוזה. **וּבנוסף סָבַר לָהּ כְּרַבִּי יְהוּדָה, דְּאָמַר כְּעֵינָן עֵירוּב עַל גַּבֵּי מָקוֹם אַרְבָּעָה** – עירוב המונח במקום הגבוה עשרה טפחים צריך שיהיה מקומו רחב ארבעה טפחים, **וּבאילן עצמו לֵיכָּא,** אלמלא הצטרף לו רוחבה של הכלכלה. ומחמת דינו של רבי יהודה, הוצרך רבי לצירוף הכלכלה לרוחב האילן. וכיון שהעירוב מונח בעומק הכלכלה בשוליה, ושוליים אלו רחוקים שלשה טפחים משטחו העליון של האילן, לכך ראש האילן ושולי הכלכלה אינם מצטרפים להחשב יחד ארבעה טפחים, אך משום דינו של רבי מאיר, מחשיבים את האילן כאילו הוא חקוק כנגד שולי הכלכלה, ולפיכך הוא משלים ומצטרף למקום העירוב שבשולי הכלכלה לשיעור ארבעה טפחים רוחב [ציור ב].

לתירוץ זה של רבינא, רבי סובר כרבי יהודה, וכפי שהתבאר. הגמרא מבארת היכן נאמרה שיטת רבי יהודה. מבארת הגמרא: **מַאי רַבִּי יְהוּדָה** – היכן מובאת שיטת רבי יהודה שעירוב שהונח על מקום גבוה עשרה אינו עירוב, אלא אם כן מקום זה רחב ארבעה, **דְּתַנְיָא, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, נָעַץ קוֹרָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים וְהִנִּיחַ עֵירוּבוֹ עָלֶיהָ** [ציור ג], אם הקורה **גְּבוֹהָה עֲשָׂרָה וּרְחָבָהּ אַרְבָּעָה עֵירְבוּ עֵירוּבוֹ עֵירוּב,** אף שהוא נתבטן לשבות ברשות הרבים ועירובו על הקורה שהיא רשות היחיד, מכל מקום עירובו עירוב, כפי שנתבאר לעיל (לב:) שהנותן את עירובו יש לו ארבע אמות במקום שביתתו ורשות היחיד עולה עד לרקיע, ונמצא הוא ועירובו במקום אחד. **וְאִם לָאו,** שאין הקורה גבוהה עשרה ורחבה ארבעה, **אֵין עֵירוּבוֹ עֵירוּב.**

הגמרא הבינה שהלשון 'ואם לאו אין עירובו עירוב' היינו אם הקורה אינה גבוהה עשרה, או שאינה רחבה ארבעה, אינו עירוב. תמהה על כך הגמרא: מדוע כאשר הקורה אינה גבוהה עשרה אין עירובו עירוב, **אַדְּרַבָּה,** הרי **הוּא וְעֵירוּבוֹ בְּמָקוֹם אֶחָד,** שהרי אויר רשות הרבים עד גובה עשרה דינו כרשות הרבים, ונמצא שהעירוב במונח ברשות הרבים, ואף המערב עומד ברשות הרבים.

מתרצת הגמרא: **אֶלָּא הָכִי קָאָמַר** – כך כוונת הברייתא, מה שאמרה 'גבוהה עשרה ורחבה ארבעה עירובו עירוב', כוונתה, שאם הקורה **גְּבוֹהָה עֲשָׂרָה,** והניח את העירוב בראשה, **צָרִיךְ שֶׁיְּהֵא בִּרְאשָׁהּ** רוחב **אַרְבָּעָה** טפחים שהוא מקום חשוב, ואז עירובו עירוב. ועל אף שכשרחבה ארבעה נמצא שהעירוב מונח ברשות היחיד והמערב עומד ברשות הרבים, מכל מקום עירובו עירוב, לפי שארבע אמותיו של המערב עד לרקיע הם רשות היחיד, כמו שהתבאר. ועל כך סיימה הברייתא, 'ואם לאו', שאין בראשה ארבעה, 'אין עירובו עירוב', שכיון שגבוהה עשרה ואין העירוב מונח על מקום ארבעה, הרי הוא כמונח באויר. והיינו, שמאמר הברייתא 'ואם לאו', מתפרש רק על רָחבה של הקורה ולא על גובהה.

מסיימת הגמרא: וכיון שכך מתפרשת הברייתא, יש לדייק ממנה, שאם **אֵין** הקורה **גְּבוֹהָה עֲשָׂרָה, אֵין צָרִיךְ שֶׁיְּהֵא בִּרְאשָׁהּ** רוחב **אַרְבָּעָה** שכשהיא מונחת למטה מעשרה הרי היא כמונחת על הקרקע, שכל דבר שנקלט באויר רשות הרבים, הרי הוא כמי שהונח בתובו על הארץ.

ואם כן, בברייתא זו מצינו את שיטת רבי יהודה, שעירוב שהונח על מקום גבוה עשרה ואינו רחב ארבעה, אינו עירוב.

הגמרא חוזרת לדון בדברי רבינא, שהעמיד לעיל את הברייתא באופן שהכלכלה משלימה לרוחב האילן שיהיה מקום הרחב ארבעה. מבארת הגמרא: **כְּמַאן** – כדברי מי ביאר רבינא, שאף שהכלכלה משלימה לרוחב ארבעה מדין 'חוקקין להשלים', מכל מקום אינה כרשות היחיד כיון שמלמטה האילן אינו רחב ארבעה, **דְּלָא כְּרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה. דְּתַנְיָא, רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, נָעַץ קָנֶה גבוה עשרה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וְהִנִּיחַ בְּרֹאשׁוֹ טַרְסְקַל** – סל שרחב ארבעה טפחים [ציור ד 8], **וְזָרַק** מרשות הרבים **וְנָח עַל גַּבָּיו, חַיָּיב,** כיון שזרק מרשות הרבים לרשות היחיד. מבואר בדבריו, שאף שהקנה אינו רחב ארבעה, מכל מקום הואיל והסל שבראשו רחב ארבעה טפחים, נחשב הסל לרשות היחיד. ואף שאין מחיצות הסל מגיעים עד לארץ, אנו אומרים 'גוד אחית' למחיצות, כלומר מחשיבים כאילו המחיצות יורדות עד לארץ, והרי זה כאילו יש כאן מחיצות גבוהות עשרה ברוחב ארבעה טפחים.

דוחה הגמרא: **אֲפִילּוּ תֵּימָא רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה** – אפילו תאמר שדברי רבינא הם גם כשיטת רבי יוסי ברבי יהודה, אין לדמות את דברי רבינא שהכלכלה אינה כרשות היחיד לדברי רבי יוסי ברבי יהודה לגבי טרסקל שהוא רשות היחיד, משום **דְּהָתָם** – ששם, לגבי הניח טרסקל בראש הקנה, **הַדָּרָן מְחִיצָתָא** – מחיצות הטרסקל מקיפות את הקנה, שהטרסקל תחוב באמצעיתו בקנה, ולכך אנו אומרים 'גוד אחית' למחיצות, ונמצא שהקנה מוקף עד הקרקע במחיצות שחללם ארבעה טפחים, והוא רשות היחיד, **אבל הָכָא** – כאן, בברייתא בכלכלה התלויה באילן, **לֵא הַדָּרָן מְחִיצָתָא** – אין מקיפות מחיצות הכלכלה את עובי האילן, אלא היא מונחת לצידו, ולכך, אף אחר שנאמר את ההלכה של 'גוד אחית' למחיצות הכלכלה, ויהיה מלמטה רוחב ארבעה בצירוף עובי האילן, עדיין צריך לומר את ההלכה של 'חוקקין להשלים' [כפי שנתבאר לעיל] כדי שתצטרף הכלכלה להשלים את רוחב האילן לארבעה בחלקו העליון, ואין אומרים שתי הלכות אלו יחדיו.

הגמרא חוזרת לבאר את דברי רבי שהובאו לעיל (לג.). ששנינו שם בברייתא, 'נתנו באילן למעלה מעשרה טפחים אין עירובו עירוב, למטה מעשרה טפחים עירובו עירוב וכו', נתנו בכלכלה ותלאו באילן אפילו למעלה מעשרה טפחים עירובו עירוב, דברי רבי'. והקשתה על כך הגמרא, אם מדובר באילן רחב ארבעה טפחים, מדוע בנתנו בכלכלה ותלאו באילן עירובו עירוב, הרי הכלכלה היא רשות היחיד, ונמצא שהמערב ברשות הרבים ועירובו ברשות היחיד. והובא שם תירוצו של רבינא. רבי ירמיה מתרץ תירוץ אחר: **רַבִּי יִרְמְיָה אָמַר, שַׁאנִי כַּלְכָּלָה** – שונה הדין בכלכלה התלויה באילן למעלה מעשרה, שיכול להניח בה את העירוב על אף שקנה שביתה ברשות הרבים, **הוֹאִיל** והכלכלה ארוכה **וְיָכוֹל לִנְטוֹתָהּ וְלַהֲבִיאָהּ** למטה **לְתוֹךְ עֲשָׂרָה** – להטותה בלא לעקרה ממקומה עד שצדה האחד יגיע למטה מעשרה טפחים מן הארץ [ציור ה 8], ששם הוא רשות הרבים, ועל ידי זה יוכל לקחת את העירוב למקום שביתתו.

אומרת הגמרא: **יָתִיב רַב פָּפָּא וְקָא אָמַר לְהָא שְׁמַעְתָּא** – ישב רב פפא ואמר שמועה זו. **אֲיתֵיבֵיהּ רַב בַּר שָׁבָא לְרַב פָּפָּא** על תירוצו של רבי ירמיה, שנינו במשנה להלן (לח:), יום טוב הסמוך לשבת כגון יום טוב שחל בערב שבת, ורוצה להניח עירוב כדי לצאת מחוץ לתחום בין ביום טוב ובין בשבת. ואם יניחנו בערב היום הראשון ויחזור לביתו, יש לחשוש שיאבד העירוב ולא יהיה לו עירוב ליום המחרת, כמבואר במשנה (שם), שאם נאבד עירובו ביום הראשון אינו מועיל ליום השני. **בֵּיצַד הוּא עוֹשֶׂה, מוֹלִיכוֹ** – הרי הוא נותן לשליח להוליך את העירוב **בָּרִאשׁוֹן** – בערב יום טוב, למקום שרוצה לקנות שביתה שם, **וּמַחְשִׁיךְ עָלָיו** – וממתין שם השליח עד שיהיה לילה ויקנה לו עירובו, **וְנוֹטְלוֹ** לעירוב **וּבָא לוֹ** לעיר, שאם יניחנו שם שמא יאבד, ולא יהיה לו עירוב ליום המחרת, וחוזר ומוליכו **בַּשֵּׁנִי** – בערב שבת, למקום שרוצה לקנות שביתה, **וּמַחְשִׁיךְ עָלָיו,** ואחר שהחשיך וכבר קנה שביתה לשבת, **אוֹכְלוֹ** שם אם ירצה, שהרי בשבת אינו יכול לטלטלו ולהביאו, **וּבָא לוֹ** לעירו. וכשחל יום טוב אחר השבת, יניח את העירוב במקום שביתתו בערב שבת, ועל כרחו יחזור לביתו בלי ליטול העירוב, שהרי אינו יכול להביאו בשבת, ולמחרת קודם כניסת יום טוב ילך ויראה אם העירוב עדיין ישנו שם, ויחשיך עליו, ויוכל לסמוך עליו גם ליום טוב. ואם יראה שאבד העירוב, ישב בביתו.